

A RUSZIN NYELV EGYENRANGÚ HASZNÁLATÁBAN SZERZETT EDDIGI TAPASZTALATAINK

A nemzetek és nemzetiségek nyelv- és íráshasználatának egyenrangúsága a polgárok alapjogainak alkotórésze, s az alkotmány, valamint A nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának meghatározott szervekben, szervezetekben és közösségekben való biztosítása módjáról szóló törvény szabályozza. Ezen a téren eddig különböző eredményeket értünk el — a kielégítőektől kezdve azokig, amelyek széles körű társadalmi akciót igényelnek.

A Ruszin Nyelvművelő és Irodalmi Egyesület azzal a szándékkal, hogy az elért eredményekről legalább részleges képet nyújtson, a Tartományi Közigazgatási Intézet kezdeményezésére kijelölte és azzal bízta meg egyik tagját, hogy látogasson el azokba a községekbe, amelyekben a ruszint egyenrangú nyelvnek nyilvánították. Ezek a községek: Kula, Verbász, Zsablya, Topolya, Sid és Újvidék.

A kulai községben, ahol 6789 ruszin él, vagyis az összlakosság 14,0%-a ruszin nemzetiségű, az igazságszolgáltatási szerveknek a nyelvi egyenrangúság alkalmazására való felkészültsége magas fokot ért el. Az e téren kifejtendő további erőfeszítések szavatolják, hogy a kialakított politikát belátható időn belül érvényesítik is.

Az öngazgatási érdekközösségekben ez az elv, főként a lehetőségek részleges kihasználása és a foglalkoztatott káderek ésszerűtlen munkabeosztása miatt, csak lassan valósul meg. Így például az öngazgatási érdekközösségek közlönye csak szerbhorvát nyelven jelenik meg, bár a közlöny magyar és ruszin nyelven való nyomtatása sem kerülne nagy erőfeszítésbe.

Az egyenrangú nyelv- és íráshasználat érvényesítése terén a tmsz-ok tettek legkevesebbet. Egyes tmsz-ok ezeket a kérdéseket még előírásaikban sem szabályozták.

A nemzetek és nemzetiségek kulturális fejlődésében jelentős eredmények születtek, bár az összes reális lehetőséget még nem aknázták ki. Az egész művelődési-művészeti tevékenység a műkedvelésen alapul, s ezen a

téren számos olyan kulturális akciót és rendezvényt kell kiemelnünk, amelyekben az egyenrangú nyelvhasználat kifejezésre jut. Ezek: a bácskertesztúri Petar Riznics Gyógya emléknepok és a Cservena ruzsa, a kulai Szerb Amatőrszínházak Szemléje, a sziváci Szenteleky Napok stb.

A szóban forgó községben a nemzetek és nemzetiségek nyelvén való tájékoztatás legnyilvánvalóbb eredménye: A Kulai Községi Képviselő-Testület Hivatalos Lapja, valamint a Közlöny és számos más aktus szerbhorvát, magyar és ruszin nyelven való megjelentetése. A KSZ községi választmányának és más társadalmi-politikai szervezeteknek a közlönyét ugyancsak mind a három nyelven nyomtatják.

A Verbász—Kulai Rádió három nyelvű műsort sugároz, a Crvenka IMK és Sloboda Textilgyár lapja magyar nyelvű cikkeket is közöl, míg az Istra Szerelékgyár Közlönye mind a három nyelven való tájékoztatásra jó feltételeket nyújt.

Tekintettel az ismertetett tényekre, a VKSZ Kulai Községi Választmányának határozata továbbra is az egyenrangú nyelvhasználat feltételeinek javítását szorgalmazza. Megkülönböztetett figyelmet fordít azoknak a munkaköröknek és feladatoknak az ellátására, amelyeknél elengedhetetlen a nemzetiségi nyelvek ismerete és a nemzetiségi káderek alkalmazása. A megoldást a káderek minden oktatási fokozaton nemzetiségi nyelven való képzésében, valamint a jelenlegi káderek szemináriumok útján való továbbképzésben kell keresni. Egyszersmind hozzá kell kezdeni a környezeti nyelv oktatásához, a munkásegyetemen pedig ruszin és magyar nyelvtanfolyamokat kell szervezni.

A KSZ községi választmánya tárgyalta és jóváhagyta a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságának érvényesítésével kapcsolatos programot. A közigazgatási és az igazságszolgáltatási szerveknek a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználatára érdekében úgy kell megszervezniük a felekkel való munkát, hogy a nemzetiségek nyelvén is folytassanak eljárást. Ennek értelmében változtatni kell a munkamódszereken, javítani a káderek összetételén, valamint meghatározott anyagi jellegű és káderügyi intézkedéseket foganatosítani. A bank, a posta, a szociális védelmi és foglalkoztatásügyi szolgálat köteles a nemzetiségek nyelvén való értekezést is biztosítani. A helyi közösségekben a nemzetek és nemzetiségek nyelvének és írásának egyenrangú használatához kell idomítani a munkát, a tmasz-ok, az öngazgatási érdekközösségek, továbbá más szervezetek és közösségek pedig középtávú fejlesztési tervükben kötelezik magukat az egyenrangú nyelvhasználat alkalmazására.

A verbászi községben állandóan figyelemmel kísérik a nemzetek és nemzetiségek egyenrangú nyelvhasználatának eredményeit, s bár az utóbbi időben nem készítették összegezést, a társadalmi-politikai szervezetek és a társadalmi közösségek, valamint az érdekközösségek ülésein más napirendi pontok keretében a község területén élő nemzetek és nemzetiségek egyenjogúságának erről a mozzanatról is tárgyaltak.

A verbászi község statútuma a szerbhorvát, illetve horvátszerb, a

magyar és a ruszin nyelv és írás egyenrangú használatát szabályozza. A kedvező gazdasági alapnak és a nemzetiségi viszonyokból eredő légkörnek köszönhető, hogy az egyenjogúság elvének valóra váltásában figyelemre méltó eredmények születtek, de mint a beszélgetések során megállapították, nem éltek minden lehetőséggel.

A községi képviselő-testületben a magyar és a ruszin nyelvű fordítókön kívül elegendő számú olyan kádert is alkalmaztak, akik az egyik nemzetiségi nyelvet is beszélik. Csak a szóbeli értekezés gyakorlata vált azonban rendszeressé, az írásbeli érintkezés már nehézkes. A községi képviselő-testületnek, valamint szerveinek és testületeinek üléseire, a Hivatalos Lapban a legfontosabb anyagokat három nyelven, míg a többi anyagokat csak szerbhorvát nyelven készítik elő. A közös szolgálatokban szintén csak szerbhorvát nyelven folytatnak eljárást, s a dokumentációt is így vezetik.

Az igazságszolgáltatási szervezetben kedvezőbb a helyzet, mindhárom nyelven folyik eljárás.

A községi szintű társadalmi-politikai szervezetek ülésére az anyagot rendszerint csak szerbhorvát nyelven készítik.

A községközi öngazgatási érdekközösségekben csak a magyar nyelvre fordítanak. A legfontosabb anyagokat, így az öngazgatási aktusokat, az öngazgatási megegyzéseket és a társadalmi megállapodásokat azonban ruszin nyelvre is lefordítják. Az úrlapok és a különböző nyomtatványok jobbra csak szerbhorvát és magyar nyelvűek, bizonyos esetekben pedig ehhez csatlakozik még a ruszin nyelv is.

A verbászi község nagy gondot fordít polgárai tájékoztatására. A Verszáb—Kulai Rádióon kívül a Magyar Szó és a Ruszke szlovo külön mellékleteként (havonta kétszer) külön krónika jelenik meg. A Glas című újság most még csak szerbhorvát nyelvű, de a törekvések arra irányulnak, hogy minél előbb magyar és ruszin nyelven is megjelenjen.

A tájékoztatás a tmasz-okban főleg közlönyök útján történik. A közlönyök többnyire szerbhorvát nyelven jelennek meg. Legtöbbet a nagyobb tmasz-ok értek el, ahol az anyagi körülmények kedvezőbbek, s ahol a legfontosabb öngazgatási aktusokat mindhárom nyelven elkészítik.

Az oktatásban szép, de nem egészen kielégítő eredményeket értünk el. Az alapfokú oktatásban ruszin (Kucurán) és magyar (Verbászon) tan nyelvű tagozatok is vannak. Ahol pedig szükség mutatkozik rá, ott megvannak a feltételek az anyanyelv fakultatív tanulására.

A verbászi község területén az egész művelődési-művészeti tevékenység a műkedvelésen alapul. A művelődési házakban a látogatottságtól függően vannak alosztályok, amelyek mindhárom nyelven működnek, s igen magas művészi szintű előadásokat tartanak.

A nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságának érvényesítésében a verbászi község területén a káderhiány képezi az alapvető problémát. A társadalmi-politikai szervezetek és a községi képviselő-

selő-testület végrehajtó tanácsának határozatai ezért a káderképzést és a káderellátást a legfontosabb problémák közé sorolják. Már hosszabb ideje szorgalmazták a fordítóközpont alakítását, ahol az eszközök és műszaki berendezések összpontosulnának, továbbá a rendelkezésre álló szakkaderek, hogy minél ésszerűbben kihasználhassuk lehetőségeinket.

Az 1971. évi népszámlálás adatai szerint a zsablyai község területén 25 361 lakos él, közülük 2244 (mintegy 9%) ruszin. A község statútuma, továbbá a társadalmi-politikai közösségek, a társadalmi közösségek és az érdekközösségek megfelelő aktusai szabályozzák a szerbhorvát, illetve horvátszerb és a ruszin nyelv egyenrangúságát. Az élet és a munka különböző szféráiban azonban ezt az aloktmányos elvet különbözőképpen váltják valóra.

Sem a községi képviselő-testület, sem más közösségek, illetve szolgálatok nem rendelkeznek ruszin nyelvű fordítóval. Az anyagok és az iratok csak szerbhorvát nyelven készülnek el, a meghívók, egyes (az egész tartományra vonatkozó) úriapok és a legszélesebb nyilvánosság tájékoztatására szolgáló plakátok kivételével. Hasonló a helyzet a bíróságon, a Községközi Belügyi Titkárságon és más nyilvános szolgálatokban is.

A tmasz-okban pedig szinte semmit sem tettek az egyenrangú nyelvhasználat érdekében. Jóllehet a sajkásgyörgyei földművesszövetkezetben elég sok ruszin nemzetiségű foglalkoztatott van és megvannak a reális feltételek arra, hogy a munkában levő anyagokat és az öngazgatási aktusokat mindkét nyelven elkészítsék — ezt mégsem teszik, mert úgy mond: Nincs iránta érdeklődés. A szóbeli érintkezés tekintetében az egyenrangú nyelvhasználat hiánytalan, mivel a szövetkezetben, a helyi közösségben, a helyi hivatalban és más szolgálatokban majdnem minden foglalkoztatott tud ruszinul — vagy legalábbis ért.

A rossz anyagi körülmények és a káderhiány miatt a tájékoztatás területén a községben nem sokat tettek. Hetenként egyszer Žabaljska Komuna címen melléklet jelenik meg a Dnevnikben szerbhorvát nyelven, havonta egyszer pedig a Ruszke szlovo-ban a Zsabalyszka hronika című melléklet, ruszin nyelven. Időnként közlöny jelenik meg, túlnyomórészt szerbhorvát nyelven.

A legnyilvánvalóbb eredményeket az oktatás területén értük el, és részben a kulturális-művészeti életben. A sajkásgyörgyeni óvodában egy szerbhorvát és egy ruszin nyelvű tagozat, valamint egy vegyes tagozat van. Az alapfokú oktatásban a nyolcadik osztályig működik ruszin nyelvű tagozat, amely felöleli az összes ruszin nemzetiségű gyermeket (kivéve a vegyes házasságból származó gyermekeket), Zsablyán az általános oktatás folytatását jelentő első két évfolyamon a ruszin nyelvet fakultatív alapon tanítják, Gospodincin viszont, jóllehet jelentős számban vannak ruszin nemzetiségű gyermekek, ruszin tannyelvű tagozat nem létezik, és a ruszin nyelvet fakultatív alapon sem tanulják.

Az egész község művelődési-művészeti élete műkedvelő alapon folyik.

Sajkásgyörgyénben túlnyomórészt ruszin nyelven működő közművelődési egyesületek vannak, Gospodincin pedig semmilyen ruszin nyelvű aktivitás sem folyik.

Az újvidéki község területén a szerbhorvát, a horvátszerb, a magyar, a szlovák és a ruszin nyelv egyenrangúságát állapították meg (a statútum 3. szakasza). A községi képviselő-testület és szervei határozatait és más általános aktusait Újvidék Község Hivatalos Lapjában azokon a nyelveken jelentetik meg, amelyek egyenrangúságát a statútum előírta.

A közigazgatási szervezetekben uralkodó helyzet azt mutatja, hogy a káderek tekintetében a helyzet nem kielégítő, nem felel meg a tényleges szükségleteknek. Ez alól kivételt képez a Községi Gazdasági Titkárság, ahol két-két dolgozó felkészült arra, hogy magyar és ruszin nyelven folytassa a teljes közigazgatási eljárást. Ez mondható el a Községközi Belügyi Titkárságról is, ahol szintén két dolgozó készült fel a teljes közigazgatási eljárás magyar nyelven, egy dolgozó pedig a ruszin nyelven való vezetésére.

Az igazságszolgáltatási szervezetnél a helyzet sokkal jobb. A Községi Bíróságon, az Ügyészségen, a Szabálysértési Bírónál részben vagy teljes egészében nemzetiségi nyelven folyik az eljárás, ami attól függ, hogy a vádirattól-vádlevéltől a bírósági döntésig a fél milyen nyelven kéri az eljárás folytatását.

Ami a felekkel való szóbeli és írásbeli érintkezést illeti, a Községi Településrendezési Közművesítési és Lakásgazdálkodási Titkárságon csak egy olyan alkalmazott dolgozik, aki a felekkel magyar nyelven és kettő, aki ruszin nyelven tud érintkezni. A Községi Általános Igazgatási Titkárság írásban és szóban is mind a három nyelven érintkezik a felekkel.

A községi képviselő-testület szervei által meghozott jogszabályokat és egyéb általános aktusokat a szakszolgálat fordítói útján jelentetik meg, de ez szükségessé teszi annak felülvizsgálását, hogy elegendő számú fordító van-e a szakszolgálatban. A dolgozók és polgárok érdekkörét érintő nemzetiségi nyelvű hivatali és más kiadványok kiadására szintén a képviselő-testület szakszolgálatának fordítóit veszik igénybe, hogy a meglevő szakkadert minél ésszerűbben használják és elkerüljék a terminológiai, technikai és egyéb problémákat.

A Községi Általános Igazgatási Titkárságon vannak dolgozók, akik bizonylatokat, kivonatokat és egyéb okiratokat magyar és szlovák nyelven adhatnak ki, hogy több nyelvű űrlapokat használhatnak és hogy anyakönyvi kivonatokat magyar nyelven is kiadhatnak, habár Az anyakönyvekről szóló törvény előírja, hogy az anyakönyveket azon nemzetiségi nyelven is vezessék, amelyeknek egyenrangú használatát a község statútuma biztosítja. A községi Harcos- és Rokkantügyi, valamint a Szociális Védelmi Titkárságon használnak űrlapokat csak magyar nyelven. A Községközi Belügyi Titkárságon számos többnyelvű űrlap van használatban, a személyazonossági igazolványokat és a pol-

gárok lakó- és tartózkodási helyének bejelentőit és kijelentőit is valamennyi nemzetiségi nyelven adják ki.

A jelenlegi szakaszban a küldötteknek szerbhorvát, magyar, szlovák és ruszin nyelven megküldik a képviselőház ülésanyagainak ismertetését, a megtartott ülések után pedig az elfogadott határozatok ismertetését is. A tájékoztatás és a döntéshozatal folyamába már három éve bekapcsolódott a Küldöttek Híradója, amely 20 000-nél nagyobb példányszámban az enniített négy nyelven, havonta kétszer jelenik meg.

A legsikeresebben a felekkel való nemzetiségi nyelvű érintkezés valósul meg, míg az eljárás vezetésében az egyes szervezetben lényegesen lemaradnak. Ennek oka az elégtelen számú dolgozó, aki nemzetiségi nyelven vezethetné az eljárást. Ezt a kérdést úgy lehetne megoldani, ha a nemzetiségi nyelvtudást megkövetelő, megüresedett munkakörökbe olyan munkásokat vennének fel, akik beszélnek a kérdéses nemzetiségi nyelvet, valamint a jelenlegi káderek továbbképzésével (tanfolyamok, szemináriumok stb. útján), ösztöndíjak odaítélésével és a nemzetiségi nyelvtudás szorgalmazásával.

A községi szervek nemzetiségi nyelveken folyó munkához való műszaki felszereltsége úgyszintén nem kielégítő.

A község területére alakított szervek öngazgatási általános aktusaiból hiányoznak a megfelelő rendelkezések, amelyek serkentőleg hatnának a munkásoknak a nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságának hatékonyabb és gyorsabb érvényesítésével kapcsolatos munkájára.

A községi szervek többsége nem rendelkezik a nemzetek és nemzetiségek nyelve és írása egyenrangúságának érvényesítésére vonatkozó programmal, sem pedig az ezen programok teljesítéséhez szükséges meghatározott időre lekötött tervekkel (szervezési, káder-, műszaki és egyéb intézkedések foganatosítása).

A nemzetiségek sora:ból való munkások száma ezekben a szervezetben nem kielégítő.

A jogszabályok és egyéb aktusok fordítása, a hivatalos és egyéb kiadványok kiadása, az úrlapok fordítása és a községi képviselő-testület és a képviseleti testületek ülésanyagának a nemzetiségi nyelveken való kidolgozása nincs teljes egészében biztosítva. Célszerűbb lenne ezen anyagok fordítását a Község Szakszolgálatának fordítóira bízni, mint fordítói munkahelyeket nyitni valamennyi községi szervben.

A bácstopolyai község, ahol 31 497 magyar, 9812 szerb és horvát, 672 szlovák és 366 ruszin él, statútuma meghatározta, hogy a községi képviselő-testületben és a testületeiben nyilvános vitára kerülő anyagot szerbhorvát, magyar, szlovák és ruszin nyelven kell közölni. A képviselő-testület munkájában azonban a küldöttek csak a szerbhorvát és magyar nyelvet választották. A képviselő-testületi anyag rövidített változatát a Küldöttek Tájékoztatójában közlik, amely párhuzamos szerbhorvát és magyar nyelvű. A Tájékoztatót 3500 példányszámban nyomtatják és valamennyi küldöttségi tagnak, küldöttnek, bizottsági és kü-

lönbizottsági tagnak a képviselő-testületi anyag kézbesítésével egyidőben küldik el.

Az anyagok adminisztrációs-műszaki feldolgozása a küldöttségektől és a nyilvános vita más részvevőitől befutott megjegyzések, javaslatok és vélemények rendszerezéséből és fordításából; az illetékes bizottságok, illetve különbizottságok záróhatározatainak — javaslatainak összeállításából, a képviselő-testületi és tanácsulésekre szóló meghívók összeállításából és fordításából, valamint a teljes anyag sokszorosításából áll. Mindezeket a teendőket a községi képviselő-testület szakszolgálatja végzi.

A Topolya és Környéke helyi lap hetente egyszer, csak magyar nyelven jelenik meg.

A Hlas L'udu és a Ruzske szlovo lapok mellékletei Bácsstopolya krónikájaként havonta egyszer jelennek meg.

Ami az oktatást illeti, meg kell említeni, hogy Zentagunarason van egy kombinált tagozat, amely felöleli az általános oktatás 1—4. osztályába tartozó ruszin anyanyelvű tanulókat.

A šidi község statútuma pontosan rendezi a nemzetek és nemzetiségek egyenjogúsága érvényesítésének kérdéseit, és konkrétan megállapítja a szerbhorvát, a horvátszerb, a szlovák és a ruszin nyelv és írás egyenrangú használatát. A küldöttek nemzetiségi nyelven való tájékoztatása azonban csak félig valósul meg. A küldöttségek és küldöttek részére biztosították a szélesebb körű társadalmi-politikai közösségek képviselői testülete nemzetiségi nyelvű képviselői testületei híradójának, Šid község képviselő-testületének anyagát pedig csak szerbhorvát nyelven kapják kézhez. Ennek oka, hogy a képviselő-testület szakszolgálatja sem szakemberekkel, sem műszakilag nincs felkészítve arra, hogy szlovák és ruszin nyelven elkészítse az anyagokat.

A kezdeti eredmények tehát már ebből a községből sem hiányoznak. Majdnem minden állami szervben biztosították a feltételeket az ügyfelekkel való nemzetiségi nyelvű szóbeli érintkezéshez, de a bíróság kivételével jelenleg még egyetlen állami szervben sem jöttek létre a feltételek az eljárásnak nemzetiségi nyelven való lefolytatásához.

Egyes szervezetekben (Belügyi Titkárság, törzsszolgálat) van néhány nemzetiségi nyelvű űrlap (személyazonossági igazolványhoz, anyakönyvi kivonathoz), amelyeket többnyire a megfelelő tartományi szervektől kapták.

Hasonló a helyzet az öngazgatási érdekközösségekben, a postán, a bankokban, a biztosító intézetekben stb.

A felsoroltak alapján ezeket a problémákat szakemberképzéssel a Képviselőház és a Végrehajtó Tanács, valamint az öngazgatási érdekközösségek közgyűlése általi kinevezésekkel, nemzetiségi nyelvtudást megkövetelő munkakörök megállapításával, valamint a nemzetiségek soraiból való tanulók és egyetemisták ösztöndíjazásával lehetne megoldani.

A šidi Sremski front Általános Iskolában az aránytalanul beosztott tanulók viszonylagosan kis száma, a pedagógushiány, valamint a szerb-

horvát nyelvű tanulás mellett való döntés miatt nem folyik ruszin és szlovák nyelvű oktatás.

A község dolgozóinak és polgárainak tájékoztatási eszköze a napi 3,5 órás műsort sugárzó šidi rádióállomás. A rádióállomás naponta sugároz szerbhorvát, szlovák és ruszin nyelvű (tájékoztató, szórakoztató zenés) műsorokat, előkészületben pedig olyan kontakt-műsorok vannak, amelyek a község helyi közösségeit fogják bemutatni. Ezt a műsort a nemzetiségek nyelvén is sugározzák majd. A rádióállomás 7 alkalmazottja közül 2 szlovák, egy pedig ruszin.

Az ismertetett tényállást szem előtt tartva az egyenrangú nyelvhasználat soron levő feladatai a következők:

— A Ruszin Nyelvi és Irodalmi Társaság Lektorai és Fordítói Szakosztályának, valamint a Terminológiai Bizottságnak szervezettebb segítséget kell nyújtania a községekben és a tmsz-okban működő lektori és fordítószolgálatoknak.

— Ennek értelmében a Tartományi Közigazgatási Intézetnek és a Tartományi Végrehajtó Tanács Törvényhozási Titkárságának, a Bölcsészeti Kar Ruszin Nyelvi Társaságával és Lektorátusával PROGRAMOT kellene kidolgoznia a káderek további szakmai képzésére, mert a jelenlegi szakemberek, mind szerbhorvát nyelven végezték tanulmányaikat.

— (A bácskerezstúri Iskolaközpontban való) rendes iskoláztatással és a legjobb tanulóknak az egyetemeken való ösztöndíjazásával külön figyelmet kell fordítani az új szakemberek felkészítésére és képzésére. Ezt a segítséget különösen a gazdaságilag elmaradott šidi és zsabylai község várja el.

— A fordítószolgálatok eddigi munkájukban csakis a Ruszin Nyelvi és Irodalmi Társaság lektori és fordítói Szakosztályától kaptak segítséget. Hogy a segítség idejekorán való, teljes és minél jobb legyen, a szakosztály számára némi anyagi eszközt is biztosítani kellene, hogy a Terminológiai Bizottsággal együtt az év folyamán konkrét és gyakorlati segítséget nyújthasson a fordítói és lektori munka javításához. A szakosztály összehangol és szinkronizál, de a Társaságnak az a feladata, hogy a szakosztály elsősorban a tudományos-kutató tervezetekből eredő programfeladatokat váltsa valóra.

— A szakosztálynak gyakrabban kellene publikálnia munkája eredményeit és azokat megküldeni mind a meghatározott szolgálatoknak, mind pedig az oktatási társultmunka-szervezeteknek.

Az újvidéki Bölcsészeti Kar ruszin nyelvi lektorátusát teljes egészében fel kell készíteni oktatási és tudományos feladatkörének ellátására, megfelelő számú szakember biztosításával Ruszin Nyelvi Katedrává kellene fejleszteni, mert csak szervezett szakemberképzéssel lehet eleget tenni az egyenrangú nyelvhasználat alkotmányos követelményének.

— Az újvidéki Jogi Kar ruszin nyelvi lektorátusának munkájára szintén nagyobb figyelmet kell fordítani. Ehhez pedig nemcsak a kar szer-

veinek és az ifjúsági szervezetnek, hanem a Kommunista Szövetségnek is segítséget kell nyújtaniuk.

— Feltétlenül fontos minden társadalmi tényező közös akcióprogramjának kidolgozása, mert ilyen mindeddig nem volt. Minden szolgálat, szervezet vagy intézmény önállóan küzd káderproblémáinak megoldásáért, s ezért gyakori a szakembervándorlás, ami ismét csak kádergondokat okoz. Végső ideje lenne ezt öngazgatási megegyezéssel rendezni.

Újvidék, 1978 decembere